

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta nuorisotyölainsäädännön muuttamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 8 päivältä lokakuuta 1985 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 167.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina toimistopäällikkö Taisto Kärkkäinen opetusministeriöstä, budjettineuvos Heikki Seppälä valtiovarainministeriöstä, Oulun läänin nuorisosihteeri Ebba Askonen Oulun lääninhallituksesta, puheenjohtaja, työsuojelutarkastaja Jorma Yli-Suomu Vaasan läänin nuorisolautakunnasta, varapuheenjohtaja Eero Heinäluoma ja sihteeri Raili Kosonen valtion nuorisoneuvostosta, toimistopäällikkö Väinö Ryyppö Suomen Kunnallisliitosta edustaen samalla Finlands svenska kommunförbundet, nuorisotoimenjohtaja Pertti Mäkelä Lahden kaupungista, nuorisotoimenjohtaja Harri Syväsalmi Vantaan kaupungista, nuorisosihteeri Henry Alm Vöyrin kunnasta, nuorisosihteeri Kauko Martikainen Sotkamon kunnasta, puheenjohtaja, kansanedustaja Saara-Maria Paakkinen Kansainvälisen nuorisovuoden 1985 komiteasta, pääsihteeri Olli Korhonen Suomen nuorisojärjestöjen yhteistyöjärjestöstä, pääsihteeri Aaro Harju Suomen Nuorison Liitosta, pääsihteeri Petteri Niskanen Luonto-Liitosta, pääsihteeri Jaakko Koikkalainen Suomen Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten Liitosta, toimitusjohtaja Iiro Tyrväinen Suomen Partiolaiset ry:stä, pääsihteeri Heikki Manninen Nuorisotyön Keskus ry:stä, pääsihteeri Heikki Laasanen Vesaisten Keskusliitosta, puheenjohtaja Matti Tukiainen Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitosta, varapuheenjohtaja Harri Hiltunen Kokoomuksen Nuorten Liitosta, puheenjohtaja Timo Toropainen Nuoren Keskustan Liitosta, koulutussihteeri Pasi Vallivuori Suomen Demokraattisesta Nuorisoliitosta, puheenjohtaja Kari Bärlund Kehittyvän Suomen Nuorten Liitosta, puheenjohtaja Max Arhippainen Svensk Ungdom -nimisestä järjestöstä, pääsihteeri Jaana Palojarvi Suomen ylioppilaskuntien lii-

tosta ja nuorisotoimitsija Leena Peltoniemi Kunnallisten Työntekijäin ja Viranhaltijain Liitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nuorisotyölaki, joka korvaisi voimassa olevat kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta annetun lain sekä valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta annetun lain.

Lakiehdotuksen mukaan kunnissa olisi edelleen lakimääräinen nuorisolautakunta, jonka tehtävänä olisi kuten nytkin edellytysten luominen nuorisotoiminnalle. Lisäksi lautakunta olisi velvollinen huolehtimaan nuorisopoliittisista yhteydenpitotehtävistä. Valtionosuuksien määräämisperusteet olisivat pääosin yhdenmukaiset kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain ja liikuntalain kanssa.

Valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja niiden piirijärjestöille sekä nuorisotyön palvelujärjestöille myönnettäisiin lakiehdotuksen mukaan vuosivastuksia, joilla voitaisiin kattaa enintään 85 prosenttia saajan hyväksyttävistä toimintamenoista. Järjestöt voisivat saada avustusta myös toimisto- ja kokoustilojen hankkimiseen sekä kohdeavustuksia eräisiin muihin tarkoituksiin.

Kunnille ja kuntainliitoille myönnettäisiin valtionavustusta ja halpapakkeista lainaa nuorisotilojen perustamiskustannuksiin. Valtionavustusta voitaisiin myöntää myös valtakunnallisten leiri- ja kurssikeskusten perustamis- sekä käyttökustannuksiin.

Lakiehdotukseen sisältyvät valtionosuudet ja -avustukset suoritettaisiin ensisijaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista.

Laki, joka liittyy valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarvioon, on tarkoitettu saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluiden ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Nuorisotyölain lähtökohdat ja peruseriaatteet. Hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, että lakiehdotuksen lähtökohtina ovat yleisesti hyväksytyt periaatteet,

— että yhteiskunnan tehtävänä on luoda tarvittavat edellytykset nuorisotoiminnalle sekä tukea sitä ja

— että nuorten ja heidän järjestöjensä on voitava itse päättää toimintansa muodoista ja sisällöstä.

Näiden periaatteiden osalta hallituksen esitys ei poikkea voimassa olevan lainsäädännön hengestä eikä siirrä lain painopistettä. Lakiehdotuksen sanamuodoilla on kuitenkin pyritty korostamaan sitä, että nuorisotyölain piiriin kuuluu nuorten ikäluokka kokonaisuudessaan. Valiokunta pitää näitä lähtökohtia oikeina ja perusteltuina.

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Kunnille suoritettavan valtionosuuden perusteet on muutettu yhdenmukaisiksi liikuntalain kanssa. Käytännössä suurin muutos aiheutunee siitä, että hallituksen esityksessä on luovuttu kuntien nuorisotilojen vuokra-arvojärjestelmästä sen kankeuden ja suuriteisyyden takia.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uudistus johtanee siihen, että eräiden kuntien valtionosuudet vähenevät melkoisesti. Vaikka valiokunta pitää perusteltuna nuorisotyön valtionosuusjärjestelmän uudistamista hallituksen esittämällä tavalla, se ei saa johtaa siihen, että kunnat joutuvat vaikeuksiin nuorisotoiminnan hoitamisessa ja rahoittamisessa. Tämän vuoksi valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin, joilla estetään kuntien valtionosuuksien huomattava väheneminen uudesta laista aiheutuvan siirtymäkauden aikana.

Nuorisotyön määrärahat. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan nuorisotyölaki ei sellaiseenaan lisää valtion menoja, mutta antaa kuitenkin mahdollisuuden suunnitella toimialan kehittämistä ja varainkäytön tarkoituksenmukaisuutta yhtenä kokonaisuutena. Valiokunta pitää tätä asianmukaisena, mutta korostaa, että nuorisotoi-

mintaan ja nuorisotyöhön tarvitaan toiminnan merkityksellisyyden takia lisää määrärahoja.

Yksityiskohtaiset huomautukset

1 §. Pykälässä on määritelty toimialan keskeiset käsitteet nuorisotoiminta, nuorisotyö ja nuorisopolitiikka. Nuorisotoiminnan käsitettä on voimassa olevasta laista muutettu, koska pyrkimyksenä on ollut sisällyttää määrittelyyn eri yhteisöjen toimesta ja eri muodoissa järjestettävä nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia edistävä toiminta. Tällä on haluttu ottaa huomioon se, että nuoret toimivat laajasti perinteisten nuorisojärjestöjen ulkopuolella ja myös tämä toiminta on nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia edistävää.

Valiokunta katsoo, että nuorisotoiminnan määrittely ei hyvistä pyrkimyksistä huolimatta ole täysin onnistunut. Määrittely on liian väljää, koska se tekee mahdolliseksi pitää kaikkea nuorille suunnattua toimintaa nuorisotoimintana. Toiminnan järjestäjänä voi määritelmän mukaan olla nuorison tai nuorisojärjestöjen lisäksi mikä tahansa aikuisjärjestö tai kaupallinen yritys, mikä on ristiriidassa lakiehdotuksen peruseriaatteiden kanssa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa nuorisotoiminnan määrittelyn muuttamista lähemmäksi nykyistä lakia siten, että nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorten vapaata kansalaistoimintaa, jolla edistetään nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia.

2 luku. *Kunnan nuorisotyön hallinto.* Kunnallishallinnossa käytetään vakiintuneesti nimekkettä nuorisotoimi hallituksen esityksessä olevan termin nuorisotyö sijasta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 2 luvun otsikon korjaamista muotoon "Kunnan nuorisotoimen hallinto".

4 §. Valiokunta toteaa, että tähän nuorisolautakunnan toimialaa koskevaan säännökseen on pyritty kirjaamaan lautakunnan toimiala tämänhetkisen käytännön mukaisena. Tukemis- ja avustamistehtävien lisäksi nuorisolautakunnat ovat tarvittaessa järjestäneet nuorisotoimintaa sekä tehneet yleiseen nuorisopolitiikkaan liittyviä esityksiä ja aloitteita. Lisäksi nyt kuluvana nuorisovuonna saatujen kokemusten johdosta on korostettu lautakuntien nuorisopoliittisia yhteydenpitotehtäviä. Lautakunnan tehtäväkuvausta tarkennetaan asetuksen säännöksillä.

5 §. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan nuorisolautakunnan jäseniä ja varajäseniä valittaessa olisi pyrittävä siihen, että nämä olisi-

vat monipuolisesti nuorisotoimintaa ja nuorisopolitiikkaa tuntevia henkilöitä. Muodollisesti jäsenille ja varajäsenille kuitenkin riittäisi, toisin kuin nykyisessä laissa, yleinen vaalikelpoisuus.

Kun nuorisotoiminta ei ole kovin laajasti tunnettua, lakiin on valiokunnan mielestä sisällytettävä erityinen kelpoisuusehto pätevien henkilöiden valinnan turvaamiseksi. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että 5 §:n 1 momenttiin lisätään uusi lause: "Jäsenten tulee olla nuorisotoimintaan osallistuvia tai nuorisopolitiikkaa tuntevia."

6 §. Valiokunta ehdottaa pykälään pienehköä sanonnallista tarkistusta, jotta virkanimikkeistä olisi ajanmukainen.

7 §. Lain perusajatusten korostamiseksi valiokunta ehdottaa, että 7 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella kunnalle suoritettaisiin valtionosuutta "paikallisten nuorisoyhdistysten sekä *muihin nuorten itsensä järjestämän* nuorisotoiminnan avustamisesta aiheutuviin kustannuksiin".

Sanonnalla "muuhun nuorten itsensä järjestämän nuorisotoiminnan avustamiseen" tarkoitetaan esimerkiksi vapaita nuorten ryhmiä ja rekis-

teröimättömiä paikallisyhdistyksiä, jotka nykyisin ainakin osittain jäävät ilman avustuksia. Kuitenkin paikallisten nuorisoyhdistysten ja muun nuorten itsensä järjestämän toiminnan välillä olisi perusteltua pitää eroa siten, että paikallisyhdistykset voisivat saada sekä vuosi- ja kohdeavustuksia, mutta muut ryhmittymät vain kohdeavustusta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valtionosuutta myönnetään "muihin nuorisolautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin". Valiokunta katsoo, että tällaisiin kustannuksiin on edelleen luettava myös nuorisolautakunnan toiminnasta aiheutuvat matkakulut, vaikka niitä ei enää mainita erikseen valtionosuuteen oikeuttavina menoina kuten voimassa olevassa laissa.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Nuorisotyölaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) nuorisotoiminnalla nuorten vapaata kansalaistoimintaa, *jolla edistetään nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia;*

(2 ja 3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2 ja 3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Kunnan nuorisotoimen hallinto

4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 §

Nuorisolautakuntaan kuuluu vähintään viisi jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen

varajäsen. *Jäsenten tulee olla nuorisotoimintaan osallistuvia tai nuorisopolitiikkaa tuntevia.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Kunnan palveluksessa tulee olla nuorisotoimen tehtävien hoitamista varten yksi tai useampi viranhaltija. Virka voi olla pää- tai sivuvirka taikka muuhun virkaan yhdistetty. Niillä viranhaltijoilla, joiden palkkaukseen suoritetaan valtionosuutta, tulee olla tehtävän edellyttämä pätevyys, josta säädetään asetuksella.

3 luku

Kunnille myönnettävät valtionosuudet

7 §

Kunnalle suoritetaan kultakin kalenterivuodelta valtionosuutta:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) paikallisten nuorisoyhdistysten *sekä muihin nuorten itsensä järjestämän* nuorisotoiminnan avustamisesta aiheutuviin kustannuksiin; sekä

(3 kohta kuten hallituksen esityksessä)
(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

8—11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

**Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen vuosi-
avustukset**

12—14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

**Nuorisotilojen perustamiskustannuksiin
myönnettävät valtionavustukset ja lainat**

15—18 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

**Valtakunnallisten nuorison leiri- ja
kurssikeskusten avustaminen**

19—21 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

22—24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

25—27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1985

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Astala, varapuheenjohtaja Holvitie, jäsenet Ala-Kapee, von Bell, Eskelinen, Isohookana-Asunmaa, Jaa-

konsaari, Kalliomäki, Riihijärvi, Ronkainen, Roos, Tiuri, Uosukainen ja Vihriälä sekä varajäsen Wasz-Höckert (osittain).

Vastalause

Hallituksen tapa kohdella kuntia kuin verovelvollisia tulee näkyviin myös nuorisotyölakiuudistuksessa. Samalla kun valtio säilyttää valtiontaloudellisia vaikeuksiaan kuntien kannettaviksi, se sanoutuu irti sopimuksiin perustuvista kustannusjakovelvoitteistaan kuntien kanssa.

Vaikka nuorisotyölain uudistamistoimikunta on yksimielisesti tehnyt esityksen kunnille myönnettävistä valtionosuuksista, haluaa hallitus pudottaa erään merkittävimmistä kohdista pois. Käsitksemme mukaan nykyisillä perusteilla maksettavien vuokrien ja vuokra-arvojen valtionosuuden säilyttäminen on ehdottoman tärkeää ja perusteltua. Muussa tapauksessa joutuisivat mo-

net kunnat kohtuuttomasti kärsimään uudistuksesta. Vuokra-arvojärjestelmä on ollut nuorisotilojen keskeisin avustusmuoto, jonka romuttamisella saattaa olla kohtalokkaat seuraukset koko suomalaiselle nuorisotyölle. Kunnat ovat rakentaneet nuorisotilansa nimenomaan sillä ajatuksella, että niihin myöhemmin saadaan valtionosuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme kunnioittaen,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan paitsi, että sen 7 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

7 §

Kunnalle suoritetaan kultakin kalenterivuodelta valtionosuutta:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) paikallisten nuorisoyhdistysten sekä muihin nuorten itsensä järjestämän nuorisotoiminnan avustamisesta aiheutuviin kustannuksiin; (*poist.*)

3) muihin nuorisolautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin; *sekä*

4) *nuorisotoiminnalle tarpeellisten tilojen vuokra-arvoihin ja vuokriin.*

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1985

Tapio Holvitie

Olavi Ronkainen

Heli Astala

Martti Tiuri

Riitta Uosukainen

